

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	18 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben hákos hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéréseket visszafelé
vagy megörökre nem vállal.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes mások ára 3 szék.

NAGYVÁRAD, augusztus 3.

Ismét a nemzetiségek.

Ismeretes dolog, miszerint minket románokat a magyarság azzal vádol, hogy mi nem vagyunk hű fiai e honnak, hogy mi nem szereljük hazánkat, hogy kifelé gravitálunk, és hogy egy nagy — hatalmas dákó-román birodalomnak a létesítéséről álmodozunk és ábrándozunk, — általában a hazai románság úgy van feltüntetve, mint aki ellensége egy a hazának, mint a magyarnak, aminek aztán természetes következménye, hogy a román ajku ifju kezdve az első elemi iskolától végig a középiskolai osztályokon és felsőbb iskolai kurzusokon szemben találja magát magyar ajku iskolatársával, ugyszintén tanárjaival is — tisztelet a kivételeknek — akik bizonyos idegenkedést és ellenszenvet tanusítanak a román ajku ifjuság iránt, nem másért, csupán, mivel bedisputálták maguknak, hogy a román ifju azért, mert román, eo ipso ellensége a magyarnak. Hát én erről a dolgról e lap hasábjain igen sokat irtam és igyekeztem is kimutatni, hogy nem áll az, miszerint a románság ellensége volna a magyarnak és nem szeretné hazáját, a lezajlott választások meg éppen eklattánsan igazolták ezen állításomat. Hogy voltak és vannak egyes exaltált, ultrasovinista román emberek, kik

álmaiban ringatják magukat, azt nem tagadom, de viszont akadtak ám a magyarság részéről is olyanok, kik felhevült állapotukban a románokat csak a bitófára tartották méltóknak. Ezekről az ideglázbán szenvedőkről nem beszélek, hanem beszélek a románság zöméről, azokról az ezerekről és ezerekről, kikről éppen egyik biharmegyei képviselő, parlamenti felszólalásában oly szépen, emlékezett meg és csufolta meg ezt az abszurd állítást, mintba a románok ellenségei volnának e hazának. Pedig ez a képviselő a legkompetensebb, hogy erről a kérdéstről beszéljen; mert választó kerületében a románok tulsulyban vannak és választóival folytonos érintkezésben áll és így volt alkalmá megismerni ennek a népnek élete-viszonyait, szokásait, politikai magatartásait és minden néven nevezendő tendenciáját. Midőn tehát ő parlamenti felszólalásában azt mondta és hangsúlyozta, hogy a nemzetiségek, illetoleg a románok szeretik hazájukat, Magyarországot és nem [ellenségei magyarnak, nem frázisokkal dobálózott, hanem az igazságot mondta meg, amiről tapasztalatai győzték meg őt.

E felszólalás egyuttal elítélte a letűnt szabadelvű kormányt a románok és a többi nemzetiségek irányában tanusított maguktartását is, elítélte a nemzetiségek irányában használt minden néven nevezendő erőszakot és kényszereszközt és ehelyett rámutatott az egyedüli helyes

politikára, amely hivatva van, hogy a kultura áldásait elvigye a legmesszebbfekvő, a legkisebb havasi viskóig, hogy ott is érezzék, hogy magyar állampolgárnak lenni, ehhez a hazához tartozni jó dolog, előnyt jelent, hasznosat jelent.

Vegyük még hozzá azon körülményt is, hogy midőn e képviselő a nemzeti-ségi kérdéstről beszélt és megjelölte azt a politikát, amelyet a nemzetiségek irányában követni kell, a jelenlevő koalíciós képviselők nem demonstráltak ellene, hanem mindnyájan helyeselték propositióját.

Sőt maguk a nemzetiségi képviselők is akceptálták azt, hiszen a közvetlenül utána beszélő Maniu román képviselő beszédében többször hivatkozott felszólalására, Vajda képviselő pedig harsányan kiáltotta neki oda: Lépj be a nemzetiségi pártba.

Mindezekből levonva a konzekvenciákat — konstatalhatom: hogy nincs oka a magyarságnak, hogy minket románokat azzal vádoljon, hogy nem szereljük hazánkat, hogy minket ellenségeknak tekintsen. De viszont nekünk, románoknak nincs okunk, hogy a magyarban elnyomóinkat és ellenségeinket lássuk, nincs okunk, hogy bizalmatlanok legyünk a mai kormány iránt, nincs okunk, hogy miért ne támogatónk továbbra is a koalíciós pártokat, amelyek egyformán küzdenek a haza minden egyes polgárának a boldogulásáért.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A veszedelmes nap.

Irtá: G. G. Fortune.

Roulain Achilles ur, egy kicsinyke, kövères pirosposzsgás arcú, filisztermodoru uriember, kinek haja ötvenéves kora mellett is alig kezdett szürkülni, éppen kiitta kávéját. Azután leverte a kenyérmorzszát nadrágjáról, letisztogatta kabátját, melyen a szalvéta fehér szálakat hagyott és távozásra készült. Éppen feleségétől akart bucsuzni, mikor az összecsapta kezét és tragikus arccal kérdezte tőle:

— Achilles? Hát komoly a szándékod...

— Milyen szándékod, kedvesem?

— Hát csak nem akarsz ma sétálni menni?

— Miért ne, kedvesem? Természetes, hogy sétálni megyek... Tudod, hogy az orvos megparancsolta, hogy mindennap a reggeli után két órai sétát tegyek.

— De azt nem mondta, hogy ilyen napokon kimereszkedjél az utcára!

— Balga félelem!

— Te olyan kicsiny vagy, Achilles!...

Ha legalább én elkísérhetnék...

Roulainné a tükörbe tekintett és némi önzérettel konstalálta, hogy terjedelmes alakja mellett férje csaknem eltörpül.

— Adelaide! — kiáltott fel szemrehányólag Roulain ur, miközben lábujjhegyére állt és tőle telhetőleg kiegyenesedett. — Nem tudod,

hogy Napoleon is csak hat centiméterrel volt nagyobb, mint én?

— Igen, de ő rendesen lovon ült, míg te... Istenem, ha arra gondolok, hogy téged a néparadat magával talál ragadni, összenyom, megfullaszt, eltapos...

— Te nagyon ügyetlenül érvelsz, Adelaide... Amit te mondtál, az még inkább kényszerít arra, hogy mindennapos sétámat megtegyem... Mäskülönbent azt kellene feltenned rólam, hogy félek!

— Egyáltalában nem. Csak azt mondanám, hogy te okos és elővigyázó ember vagy.

— Nem, mindenesetre veszítenék előtted tekintélyemből és magam is kevesebbre becsül-ném önmagamat.

— Te nem szeretsz engem... mi történik velem, ha valami szerencsétlenség ér téged?

— Velem semmiféle szerencsétlenség sem történhetik. Különbent is nekem kötelességem, hogy ma az utcán legyek. En hű állampolgár vagyok, a fenálló rendnek egyik támassza. Szorgalmam, munkám vagyomhoz juttatott; szabadalmazott nadrágszizjaim közkedveltségnek örvendenek. Ma, május 1-én szociáldemokrata tömegek fognak végigvonulni az utcákon, hogy tiltakozzanak a fennálló rend ellen... En nem vagyok se gyáva, se gyámoltalan!... Igenis, kimegyek az utcára, hogy szemükbe nézzek legveszedelmebb ellenségeimnek.

A nagyhangú beszéd után, melyet megfélelő gesztusokkal is kísért, Roulain ur átka-

rolta feleségét és szilárd lépésekkel elhagyta a szobát.

Szokása szerint a boulevardokra indult. Ott ezuttal szokatlanul élénk és mozgalmas élet uralkodott. Egyetlenegy óriási, lármázó tömeg töltötte meg a gyalogjárókat és a rendőröknek meg nemzetőröknek ugyancsak kemény munkát okozott, hogy legalább a kocsiutat szabaddon tartsák. Azt beszéltek, hogy a munkások erre fognak elvonulni és az emberek kíváncsian kérdezték egymástól: — Vajjon mi fog itt történni? — Előző este a lapokban homályos, jóslatszerű kijelentések voltak, hogy erre a május 1-re különös meglepetések vannak ki-látásban. Nem lehetett csodálni, ha ilyen hira-dásokra egész Páris az utcára tódult, hogy lesse a történendőket.

— Ebből még meleg nap lehet! — mondotta Roulain ur mellett egy egészen ősz ag-gastyán, aki életében elég dolgot láthatott már Páris történetéből.

Roulain ur vállat vont. Sajnálkozott azo-kon az embereken, akik aggodalmaskodtak, de egyuttal bosszus is volt rájuk, mert sétájában akadályozták. Kicsiny léteré ide-oda lökdösték és könyökével csak nagy fáradtsággal tudott utat törni magának.

Ez a lassu, minduntalan akaratlan szünetek által megszakított séta természetesen élvezetet nem szerezhetett neki és nem is volt az orvos intenciójának megfelelő, aki lassu, de egyenletes tempójú sétát ajánlott neki. Roulain

A román nemzetiségi képviselők pedig lépjenek be a koalícióba — ha mindjárt elveiknek a fenntartása mellett is — és akkor jobban fogják tudni megvédeni a román nép jogait — és akkor egy szebb jövőt remélhetünk mi, románok is.

(Kl.)

Az ischli audiencia. Fővárosi tudósítónk jelenti: Andrássy Gyula gróf belügyminiszter ischli audienciája alkalmával előterjesztést tett a királynak ama főispánok felmentésére, akik még részint a Tisza-kormány. részint pedig a darabont-kormány által nevezettek ki.

A régi rendszerből még hivatalban lévő főispánok közül a legközelebb *Bauszern* Guidó fogarasi, *Székely* György brassói, *Pogány* krassó-szörénymegyei és *Csillaghy* árvamegyei főispán fognak felmentetni.

Andrássy ugyancsak előterjesztést tett néhány új főispán kinevezésére is.

Szeged és Csongrádmegye főispánja lesz *Kelemen* Béla függetlenségi képviselő, Borsodmegye élére *Kubik* Béla képviselő kerül, Fogarasmegye főispánja *Gyarmathy* Zsigmond képviselő lesz, míg *Pogány* krassó-szörénymegyei főispánt *Fialka* ottani alispán fogja felváltani állásában.

A belügyminiszter hosszú audienciáján szóba kerültek a parlamentben legutóbb gyakran hangoztatott alkotmánybiztosítékok is. Andrássy ez irányban kétféle előterjesztést tett és pedig az egyiket a vármegyék autonómiájának kiterjesztésére, a másikat pedig az országgyűlés elnapolására és feloszlására vonatkozó királyi jogok megszorítása tárgyában. Ő felsége egyelőre csak a vármegyei autonómia vonatkozó előterjesztéshez adta hozzájárulását.

Wekerle audienciáján a többi között a

még üresedésben levő államtitkári állások betöltése is szóba került. Mint értesülünk, a ki nevezések még augusztus hó folyamán meg fognak történni. Kultuszminiszteri politikai államtitkár *Tóth* János képviselő, kereskedelmi adminisztratív államtitkár *Cseőke* Ferenc min-tanácsos és belügyi második államtitkár *Gál* Sándor képviselő lesz.

Ami azonban kiválóan érint minket, magyarokat, az az ischli audienciának az az eredménye, hogy Wekerle felhatalmazást kapott a királytól az Ausztriával való kiegyezés rendezésére. E szerint a kiegyezési tárgyalások már szeptember hó elején megkezdődnek a két állam kormányelnökei közt. A tárgyalások épen a király kívánsága szerint nem csak a gazdasági kérdéseket ölelik majd fel, hanem kifognak terjeszkedni azokra a vitás közjogi kérdésekre is, amelyek a két államot kölcsönösen érintik. Wekerle az egész nyáron Budapesten marad, hogy előkészítse a kiegyezés egész anyagát a tárgyalásra. Az ischli audiencia eredményei tehát nagy jelentőségűek ránk magyarokra.

Wekerle és Andrássy különben ma reggel érkeztek vissza Budapestre.

A hadügyminiszter a politizálás ellen. A közös hadügyminiszter a hadtestparancsnokokhoz bizalmas rendeletet intézett, melyben utasítja őket, hogy tiltsák meg a tiszteknek, hogy politizáló társaságokba járjanak, vagy hogy politikai lapokba cikkeket írjanak. A hadügyminiszter ezt a tilalmat azal indokolja, hogy az utóbbi időben, főleg a magyar csapatoknál, gyakran fordultak elő kellemetlen incidensek azért, hogy aktiv tisztek a politikába ártották magukat.

A magyarországi kivándorlás. Fiuméből jelentik: Azok a tárgyalások, amelyek Liverpoolban és Berlinben Kuranda, az Adria

igazgatója és Pilisch, a hamburg—amerikai vonal képviselője között az utóbbi hetekben folytak s amelyeknek az volt a célja, hogy a magyarországi kivándorlás eszközzésére egy új hajóstársaság alapításának részleteit megvitassák, teljes eredménnyel végződtek.

Készülő reformok

A király szentesítette 1906. évi rendes állami költségvetés törvénye megszüntette az ország kormányzásának provizóriumos állapotát. Augusztus elsejével helyreállt az alkotmányos élet normális működése az állam kormányzásának minden vonalán.

A költségvetési törvény életbeléptetése volt utolsó aktusa a végzendő cselekvény komplexum amaz első csoportjának, melyet politikai elvek és törekvések időleges felfüggesztésének és fenntartásának áldozatával a szövetkezett pártok, illetve nevükben a kormány az uralkodóval létrejött megegyezés alapján magára vállalt.

Az áldozat még ily időleges alakjában is rendkívül nagy és kockázatos, de megéri azt egyfelől az alkotmány ellen vakmerően intézett és lelkiismeretlenül még tervbe vett támadások és merényletek leszerelése, másfelől a nyert kilátás, hogy a közelmúlt keserves tapasztalataiból szerzett tanulságok és okulások fogantatva vételével az alkotmányunkon jelentkezett hézagok és felmerült fogyatékoságok kitöltessenek s az alkotmány biztosítása a jövőre a múlt megdőbbentő kísérleteit eleve meghiusítsa.

A feladatok kisebb és kellemetlen részét végezte el eddig a kormány. Eltakarította a romokat, a zavaros közviszonyok helyébe visszaállította az alkotmányos rend állapotát. A tisztogatás sok port vert fel, sok feljajdulást okozott, de elkészítette az ország közvéleményét a készülő reformok javára. Ez pedig főbenjáró

ur tehát elhatározta, hogy visszafordul és hazamegy.

A következő pillanatban azonban felesége jutott eszébe, aki mindenestre diadalmaskodni fog, ha őt visszatérni látja. Előre látta gunyos, némileg megvető mosolyát és hallotta, amint őt ezekkel a szavakkal fogadja:

— Látod? . . . Ugy-e mondtam neked? . . . Nem, ennek ő, Roulain Achillis nem tehette ki magát . . . Nem, csak azért sem! . . . Tovább folytatta sétáját.

Egyszerre azonban olyan pontra érkezett, ahonnan csakugyan lehetetlen volt tovább haladnia. Megkísérlette, hogy visszaforduljon; az nem sikerült. Akarva-nem akarva egy helyen kellett állnia.

Igy telt el egy félóra. Roulain ur unatkozni kezdett, amellett azonban meglehetősen fáradtságot is érzett lábaiban. Meddig kell még így várakoznia!

Egyszerre mentőangyal közeledett feléje egy rendőr képében, aki elég gorombán és udvariatlanul toltá kétfelé a tömeget, hogy magának utat nyisson. Roulain udvariasan hozzá fordult és megkérdezte:

— Nem lenne szives átsegíteni engem a tulsó oldalon levő gyalogjáróra? Sürgős dolgom van odaát.

A törvény embere bólintott fejével. Nehány pillanat múlva Roulain Achillis a kocsiuton volt. Ő különben, hogy miért, azt maga sem tudta, de mégis azt hitte, hogy a boulevard tulsó oldalán kevesebben lesznek. Számúrában azonban csalódott.

— Kellemetlen. Így csak nem tudok tovább jutni, — mondta pártfogójának. — Nagyon lekötözte, ha elvezetne addig a kis mellék-utcáig.

— Éppen arra akarok én is menni — válaszolt a rendőr.

Ujból el akart indulni, de egy rendőrtiszt rákiáltott:

— Hé, Ledou!

— Igen, megyek . . . Engedjen meg, uram, de távoznom kell . . . Majd gondoskodom azonban . . .

Odaintett egy másik rendőrt és Roulain urra mutatva így szólt:

— Castagné, én rád bízom ezt az urat. Nekem mástéle kell mennem . . . Vezesd te.

— Jöjjön! — szólt Castagné kurtán és vitte magával Roulain urat.

Mihelyt a nagy tolongásból kiérkeztek, Roulain ur a legnyájasabb hangon köszöntö meg a rendőr szívességét.

— Köszönöm, — mondotta, — köszönöm . . . Ön nagy szolgálatot tett nekem.

Elismerése jeléül kezét nyújtott a rendőrnek és el akart távozni. A rendőr azonban hivatalos pózba helyezkedett, kezét az ő vállára tette és megkérdezte:

— Hova?

— Hova? . . . haza, barátom . . . Haza . . . Petits Champs utca . . .

— Ugy látom, ön legnagyobb hidegvérrel meg akar szökni.

— En? . . . hogyan?

— Elég legyen már. Nincs időm . . . Előre, előre . . . a kerületi kapitányságra!

— A kerületi kapitányságra?

— Igen!

— Miért?

— Azért.

— De miért?

— Ne fecsegen annyit. Azt önnek jobban kell tudni, mint nekem.

— De kérem szépen. Tévedés . . .

— Ne beszéljen az csak ronthatja az ön helyzetét.

Minden ellentmondás hiábavaló lett volna. Roulain ur belenyugodt sorsába és követte a rend őret a kerületi kapitányságra.

*

A kapitány nem volt otthon és helyette a titkár, egy gyanakodó természetű, mindenki iránt bizalmatlan uriember fogadta Roulain urat. Tetőtől-talpig végignézte őt, — ami ennél a kurta, kis embernél igen rövid ideig tartott — azután, mielőtt a letartóztatott szóhoz is juthatott volna, rákiáltott:

— Hallgasson! . . . Ne zavarja a rendőr jelentését.

Castagné rendőr jelentette:

— Ezt az embert Ledou adta át nekem. Ledou mondta, hogy vezessem be.

— Mit követett el?

— Nem tudom . . . Nekem Ledou csak annyit mondott, hogy vigyázzak rá és vezessem be.

— Jó . . . Mit hozhat fel ön a mentségére? — kérdezte a titkár száraz hangon Roulaint.

A kevéssé biztató fogadtatás dacára Roulain ur nyugodtan, szinte humorosan beszélt el esetét. A titkár szótlanul hallgatta; egyetlen arcizma sem rándult meg, a végén azonban hunyorított egyet szemével és gunyos hangon jegyezte meg:

— Gratulálok önnek? uram . . . Önnek nagyon nagy a fantáziája.

— Hogyan? Hát ön kételkedik szavaiban?

— Isten ments!

és nagyon értékes szempont, ha figyelembe vesszük egyrészt a célba vett reformok nagy horderejét és közéletünk minden vonatkozására kibátó fontosságát, másrészt azt a megdöbbentő aknamunkát, melyet szinte félszázadon át az egészséges és okos magyar közvélemény meg hamisítására nem ötletszerűen, hanem gonoszság sugalmazta rendszeres munkával elkövettek.

Minden elő van hát készítve a becsületes alkotások megvalósítására. A közvélemény várakozással telve mohón les minden hírecske után, mely az alkotásokról számot ad. Nem lesz tehát érdektelen, ha olvasóközönségünket mi is megismertettjük azokkal a fontos reformjavaslatokkal, amelyek ez időszerint a belügyminiszterium munkaerőjét foglalkoztatják.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter az 1906. évi belügyi költségvetés tárgyalásakor elmondott beszédében jelezte, hogy a kormány, a vármegyei autonóm intézményes biztosítása és a közigazgatási eljárás célszerűsége érdekében vissza szándékozik állítani a vármegyei pénztárakat és számvevőségeket. A belügyminiszterium törvényelőkészítő osztálya — mint értesülünk — már elkészült a vármegyei számvevőségek és pénztárak visszaállítására vonatkozó törvénytervezet munkálataival, amelyet gróf Andrássy Gyula belügyminiszter megvitatás céljából a közigazgatás reformja tárgyában az ősz folyamán tartandó enquéte elé fogja terjeszteni.

A törvényjavaslat első szakasza kimondja az 1902. évi III. t.-c. hatályon kívül helyezését, amelylyel annak idején ezt az intézményt államosították. Az új törvény szerint az állami javadalmazás minden hó 1-én előleges részletekben a vármegyei pénztáraknak kiszolgáltatandó s aki ezt bármily címen megakadályozza, hivatalos hatalommal való visszaélést követ el. A 3. §. intézkedik, hogy a kormány 1 éven belül törvényjavaslatot terjesszen be a vármegyei javadalmazás megváltására megfelelő jövedelmi forrásnak a vármegye részére való átengedése tárgyában.

A járási számvevői intézmény a törvény

életbeléptével megszűnik, mert ez amugy sem vált be s teendőit a központi számvevőségek fogják ellátni. Minden vármegyében egy fő-pénztárnoki és egy főszámvevői állás szervezettek, mely állások a VIII. fizetési osztályba lesznek sorozva s az illető tisztviselők a közgyűlés által 6—6 évre választatnak meg. Ezenkívül szervezve lesz egy pénztári ellenőr és számvevői állás, a IX. fizetési osztályban. Az ellenőrt a közgyűlés 6—6 évre, a számvevőt, a X. fizetési osztályba sorozott pénztári tisztet és alszámvevőt, továbbá a XI. fizetési osztályba sorozott pénztári és számvevőségeket élethossziglan választja meg.

Természetesen ezen állások betöltésénél a törvényjavaslat 20. §-a szerint elsősorban azok vétetnek figyelembe, akik már a vármegyénél teljesítették szolgálatot. A minősítés első bevéltésénél az államszámviteli államvizsga, amelyet meghatározott időn belül a közigazgatási számviteli államvizsgának kell követnie. A 26. szakasz végül kimondja, hogy a vármegyei pénztárak és számvevőségek visszaállításáról szóló törvény 1907. január 1-én lép életbe.

*

A belügyminiszterium törvényelőkészítő osztályában serényen folynak a vármegyei és városi közigazgatási reform és a törvényhatósági autonómiára vonatkozó törvénytervezetek agyaggyűjtési munkálatai is. A belügyi kormány — mint értesülünk — tekintettel a törvényhatóságok autonómiájának, a kir. biztosok által a multban történt felfüggesztésére az 1886. évi XXI. törvénycikk 21-ik §-át akként kívánja módosítani, hogy az autonóm jogok gyakorlását korlátozni, felfüggeszteni csak a törvényhozásnak lehet. A törvény 19. §-át az 1870. évi XLII. t.-c. 16. §-ának megfelelőleg oda módosítják, hogy a főispán csakis az ország érdekeit veszélyeztető rendőri intézkedések végrehajtásának megtagadása esetében, amennyiben az alispán, illetőleg a polgármester hivatásának kötelességszerűleg eleget nem tenne, rendelkezhetik a törvényhatóság mindazon tisztviselőivel és alkalmazottjaival, akikre a halaszthatatlan rendőri intézkedés végrehajtásánál szüksége van.

Nem lesz fizetésemelés.

— A miniszter nem hagyta jóvá. —

A városi tisztviselők fizetésrendezésének kérdése évekig húzódott, míg a különböző retortákon át törvényhatóság elé került a tanács javaslata, amely nagyon is eltért attól az alapelvtől, amelyből az egész fizetésrendezési kérdés kiindult, t. i. a megélhetést sem biztosító mai fizetést akként kell rendezni, hogy a város szolgálatában álló minden tisztviselőnek és alkalmazottnak biztosítva legyen a létminimum.

E helyett általános fizetésrendezést dolgozott ki a tanács, amely amíg a kisebbeknek legfeljebb csak tūrhető fizetési összegeket állapított meg, a magasabb tisztviselőknek még az államnál adott dotációnál is magasabbat kontemplált.

Hiszen ez sem lett volna nagy baj, ha a város jobb anyagi helyzetben van, de a mai viszonyok közt csak elviselhetetlen terhekkel sulyosbitaná a polgárok különben is sanyaru helyzetét, hogy a város szolgálatában állók egyrésznél még mindig elégedetlenséget hagyva az igazságtalanság.

Mikor azután a törvényhatóság látta, hogy 17 tisztviselőnek 23,000 korona fizetésjavítást fogadott el a többség, különféle személyes és működési pótlékok címén, a tárgyalások további folyamán a kisebb tisztviselők fizetését is akként emelték, hogy legalább a megélhetésük jobban legyen biztosítva. Természetesen, hogy így a fizetésrendezésre szükséges nagyobb kiadás óriási összegre növekedett.

Hogy a megszavazott fizetésemelésből egyelőre hány százalékot kapnának már a jövő évben a tisztviselők, ennek a megállapítását a költségvetés tárgyalási idejére tüzték ki, tehát a fizetésrendezés tulajdonképpen csak elvileg lett megállapítva.

Már akkor sokan nem bíztak abban, hogy ezen fizetésrendezést a miniszter jóváhagyja, különösen azért, mert egy más város hasonló ügyében a miniszter kimondotta, hogy előbb a szervezeti szabályzatot kell teljesen átdolgozni s csak akkor bírálja el a fizetésrendezés ügyét.

Nagyvárad város tisztikarának fizetésrendezésével is így járt el a belügyminiszter.

Mint értesülünk, a belügyminiszteriumban már foglalkoztak a kérdéssel s a fizetésrendezést nem hagyta jóvá a miniszter.

Értesülésünk szerint azon indokból döntött így a miniszter, mert nem egyszerű fizetésrendezésről van szó, hanem komplibálva van az különböző pótlékok beállításával. Azonkívül azt kívánja a miniszter, hogy előbb a szervezeti szabályzat már évekkkel ezelőtt tervbe vett átdolgozását vigye keresztül Nagyvárad városa.

A szegény tisztviselőknek tehát most már kilátásuk sincs, hogy a jövő évben a fizetésük még csak papíron is rendezve legyen.

Ennek pedig első sorban és egyedül a városi tanács az oka, mert a fizetések mellett mindenféle címeken pótlékokat akart a főbb tisztviselőknek juttatni, a szervezeti szabályzat átdolgozásával pedig éveken keresztül nem tördődött. Ugy tett, mint a jólakott ember, aki nem érzi, hogy a szomszédja éhes.

- Eszerint . . . szabad vagyok?
- Nem volna egy kis türelemmel?
- Sietős dolgom van.
- Nagyon sajnálom, de . . .
- Uram! — kiáltott Roulain ur, akit elöntött a méreg. — Uram! En felszólítom önt, hogy bocsásson el engem rögtön . . . Előre megmondhatom, módomban van, hogy megboszuljam. Számos ujságíró jó barátom van . . .

Ezekre a szavakra a titkár dühösen fel pattaut:

— Ugy? . . . Önnek ujságíró ismerősei vannak? . . . Azoknak akar szólni? . . . Tessek, kiabáljon, hadd jöjjenek ide! . . . Szeretném látni, ki szabadítja ki önt innen.

— Ön tehát komolyan itt akar engem tartani?

— Mindenesetre . . . Legalább is mig Ledou rendőr visszatér, aki felvillágosítást adhat ön felől.

— Szép kis história.

— Ha sok megjegyzést tesz, rendelkezésére bocsáthatom valamelyik zárkát; ott nem zavar vele senkit.

Roulain tanácsosnak látta, hogy ne válszolja. Hallgatott.

Eltelt egy óra, azután a második. Roulain ur órájára nézett. Ötre járt az idő . . . Máskor ilyenkor már régen otthon volt a feleségénél. Arra gondolt, hogy Adelaide asszony mennyire kétségbe l-het most esve.

Hét órát is elütötte.

Roulain ur, akit már az éhség is kinozni kezdett, ismét kérdezősködött:

— Nem volna szives uraságod legalább megmondani, hogy Ledou rendőr mikor tér vissza.

— Nem, e tekintetben nem szolgálhatok felvilágosítással.

Kis idő mulva más jutott az eszébe:

— Titkár ur, nem igazolhatnám a személyazonosságomat? A Petits Champs-utca 23. számú házában lakom. Harminc éve lakom ebben a kerületben.

— Arra nincs időm. Várjon, mig Ledou hazajön.

Tíz óra tájban a rendőrök egy része haza is került. Erős küzdelem nyomai látszottak meg rajtuk és több letartóztatott is hoztak magukkal. Azt mondták, hogy erős összecsapás történt a rendőrök és a tüntetők között. Egyikük Ledou sulyos sérüléseket is szenvedett, úgy hogy a kórházba kellett szállítani . . .

Roulain ur ájuláslélet érzett.

Az éjszakát természetesen a rendőrségen töltötte. Másnap reggel Roulainné, aki az egész várost átkutatta érte, szabadította ki fogságából.

Fenyegetéseit nem váltotta be. Sajtóháborut nem indított a titkár ellen, mint ígérte sőt panaszt sem emelt. Az éltlen-szomjan, álmatlanul eltöltött éjszaka teljesen lecsendesítette.

Az igazi katasztrófa azonban otthon érte. Tekintélyét felesége előtt egészen elvesztette. Azóta, ha reggeli után sétálni akar, mindig odamegy az asszonyhoz és megkérdezi:

— Mit gondolsz, Adelaide, menjek ma sétálni?

Adelaide ilyenkor fölúez az égre, megnézi a barométert, a hőmérőt és aszerint, amint, jó vagy rossz hangulatban van, vagy megadja a sétára az engedélyt, vagy nem . . .

A szobafestők sztrájkja.

Említettük, hogy a nagyvárad szobafestő és mázó iparosok és munkások közt kitört a harc. Az iparosok és a munkások közötti békéltetés nem sikerült. A munkások nyilatkozatot adtak ki, amelyben azt hangoztatják, hogy a munkaadók nem akarnak békét és megegyezést. Ezért még várnak e héten s azután szövetkezve közösen vállalnak munkát. A nyilatkozatot azonban megcáfolja az a körülmény, hogy a munkaadók újabb békéltetési eljárást kértek, de a munkások nem akarnak ebbe belemenni.

A munkaadók különben a következő nyilatkozat közlésére kértek fel bennünket:

A nagyvárad szobafestő munkások e napokban kiáltványt bocsátottak a nyilvánosság elé, melyben kikélnék ellenünk és mindenemű alaptalan vádakkal illetnek bennünket és olyan képtelen valótlanosságokkal rágalmaznak, melyeket az igazság érdekében válasz nélkül nem hagyhatunk.

Az utóbbi időben a szobafestő munkások indokolatlanul és teljesen alaptalanul kimondták ellenünk a bojkottot és kijelentették, hogy tovább nem hajlandók a nagyvárad munkaadóknál dolgozni. De tulajdonképpen miért, azt nemcsak mi nem tudjuk, de bizonyára ők sem adhatnának felvilágosítást efelől. Hogy azonban a valódi tényállás tisztán álljon a közönség előtt, reflektálnunk kell a munkások proklamációjára. A munkások a kiáltványukban azt igyekeznek bizonyítani, hogy őket a munkaadók érdekhajza miatt kizárták a munkából, a munkabérlőket redukálták s azért voltak kénytelenek abban hagyni a munkát, mert szinte lehetetlenné volt téve számukra a megélhetés. Ezt az alaptalan állítást visszautasítjuk, mert mi munkaadók és munkások között megállapított munkadíjtétel van írásban foglalva s e munkafeltételek most is érvényben vannak, tehát a megállapított s mindkét részről elfogadott és jóváhagyott pontokat mindez ideig szigorúan betartottuk, erre bizonyítékaink is vannak, de arra is vannak bizonyítékaink, hogy a munkások nem respektálják az általuk elfogadott és írásba foglalt feltételeket, sem a munkaidőre sem a díjszabásra nézve. Ime itt van előttünk egy megszegett szerződésbeli pont:

Ungerleider Mór szobafestő munkaadónál dolgozott 8 munkás, az elvégzett munka ideje tartott 9 órát, de azért 10 órai munkabért követeltek s mert szaktársunk ezen nem járó többlet összeget vonakodott kifizetni, kimondták reá a bojkottot.

A munkások követelésére jellemző példa, hogy egyik munkaadónál dolgozik egy tanonc 2 és fél évig a kinek már annyi idő alatt egy kis hasznát veheti, mert ez a tanonc hűséges a gazdájához és nem nézheti a munkások hanyagságát, követelték, hogy a tanulót azonnal bocsássák el és szigorúan ragaszkodnak ahhoz, hogy egyik munkaadó se alkalmazza. Habár több ízben kerestük a békés uton való megoldást, az lehetetlenné vált, mert mindig akad a munkások közt aki a békét megtagadja.

Végül a munkásoknak az az állítások, hogy ők akarták a béke megvalósítását és kísérletet tettek volna, nem felel meg a valóságnak, mert mi több ízben szóval, sőt írásban is felszólítottuk őket, hogy jelöljenek ki maguk között négy bizalmi férfit (természetesen nem sztrájktrótt) és mi is ajánlottunk négy mestert, hogy a békés megoldást keressék. Közlede-sünkre az volt a válaszuk, hogy ők harcolni fognak, mert tudjuk meg, ők forradalmi szociáldemokraták.

Tehát ki ebben a pörben a hibás és ki az oka annak, hogy az amugy is tönk szélére jutott iparágunk mellett nem tudunk boldogulni. A közönség igazságos ítéletére bizzuk ezt az ügyet.

A nagyvárad szobafestő iparosok szakszövetsége.

Az orosz forrongás.

Az orosz hadvezetőség a hadseregben kitört zűnzéssel birkózik. S ebben a küzdelemben a cárhű csapatok bizonyultak erősebbeknek. A zűnzők egymásután szereltek le. A forradalmárok tehát nem értek célt. Elhamarkodva, egyet nem értve cselekedtek s így a zűnzés főkolompósa a hadvezetőség kezébe kerültek, mely példás szigorral készül ellenük eljárni.

A zűnzők közt több civil ruhát viselt veszedelmes szociálista agitátort is letartóztattak.

A hadsereg forrongását nem természetes és indokolt elégedetlenség, hanem mesterségesen sított izgatás okozta. Az elfogott civil agitátorok erre a bizonyosság.

Távirataink:

A kronstadti zavargások.

Pétervár, aug. 3. A kronstadti zavargásokról a következőket jelentik: Tegnap este az itteni várórség fellázadt, megölte a századparancsnokot, Alexandrosz vezérőrnagyot, ennek szárnysegédjét, Protsinszki századost, ennek anyját és a parancsnok nővérét. A zűnzők ezután Loitkebe vonultak, ahol az árkászcsapat parancsnokát és több tisztet foglyul ejtettek és egy kocsiba bezárták. Az árkászok csatlakoztak a zűnzőkhöz. A zűnzők ezután, akik között több polgári ruhába öltözött agitátor is volt, elfoglalták a vonatot és Konstatinba mentek. Az itt szolgálatot tevő tüzérség katonáit, akik vonakodtak a zűnzőkhöz csatlakozni fogságba vetették és a tiszteket megkötözték.

Pétervár, aug. 3. Miután a zűnzők az erődöt bevették, felvonták a veres lobogót és egy ágyülvést tettek. Csakhamar megkezdte a gárdatüzérség a tüzelést a zűnzők ellen. A zűnzők először viszonozták a tüzelést, később azonban zavar támadt közöttük, mire egy részük a vízbe ugrott, egy másik részük gőzönsön akart elmenekülni.

A gőzöst azonnal üldözőbe vették. A zűnzők 5 órakor megadták magukat. A letartóztatottak közül 15 polgári személy is van. A távirati összeköttetés Pétervárral tegnap óta megszakadt. Kronstadti táviratokat nem továbbítanak.

Ostromállapot.

Kronstadt, aug. 3. Kronstadtban kihirdették az ostromállapotot. Az utászszázad két zűnző katonáját tisztek meggyilkolása miatt halálra ítélték.

Pétervár, aug. 3. Kronstadtban a lázadás szerda este tört ki. 2400 matróz lázadt föl, megölték 6 tisztet, megsebesítettek 9-et, azután hatalmukba kerítették az erősségben levő arzenált. Adlersberg tábornok Kronstadt parancsnoka intenzív tüzelést rendelt el a lázadók ellen, míg ezek végül kitérték a fehér lobogót és megadták magukat, kevéssel ezután egy újabb zűnzés tört ki, melynek lefolyásáról nem tudnak semmit. A lázadók zászlókat hordanak körül e felírással:

— Földet és szabadságot!

A revali kikötőben.

Reval, aug. 3. A revali kikötőbe érkezett Pamjak Asoba nevű gőzös legénységének az a része, mely sem csatlakozott a zűnzőkhöz, elfojtotta a zűnzést, egyben tüzérség kiküldését kérte. A zűnzésben részes 150 embert kiszolgáltatták a hatóságnak. A zűnzőket partraszállították és letartóztatták. A gőzönsön három tiszt is érkezett, akiket a zűnzők elfogtak. A letartóztatottak között egy agitátor is van.

A helsingforsi zűnzés.

Helsingfors, aug. 3. Hir szerint Kanaszki hadnagy a zűnzők vezére mintegy

150 emberrel a Vyshef gőzönsön elmenekült, hogy Mihály hercegnek megadja magát. A helsingforsi utcai harcok folyamán hét ember életét veszítette, hét megsebesült.

Helsingfors, aug. 3. A régi Nyeland-kaszárnyában tegnap délután zűnzés tört ki, amelynek folyamán számos lövés dördült el. A golyó egy része az utcára esett. A sebesülteket a kórházba szállították. Szveaborgból száz sebesültet hoztak ide.

Szveaburg csendes.

Pétervár, aug. 3. Szveaburgban a zavarások véget értek.

Megszállott vasutállomások.

Pétervár, aug. 3. A finnországi vasut állomásait Pétervártól Viborgig, úgy szintén az egész tengerpartot csapatok tartják megszállva.

A forradalmárok kudarca.

London, augusztus 3. Az orosz és finn kikötőben történő eseményekről a mai napon intézett jelentések ismét zavarosak és ellentmondók, részben a táviratok a cenzura által meg vannak csonkítva. A Temps távirata szerint a lázadók egységes terve azért hiúsult meg, mert a vezetők közt folytonos egyenetlenkedés volt. Ugy tervezték, hogy Sveaborgban, Kronstadtban és Szebasztopolban egy időben fog kitörni a lázadás, de Sveaborgban mégis valamivel előbb, hogy a kormány oda küldje a csapatokat Kronstadtból. Így remélték a forradalmárok hatalmukba keríteni Kronstadot, mely Pétervár kulcsa. A terv azonban meghiúsult, mert a vörös gárda nevű forradalmár csapat a vasutak és hidak meg rongálásával lehetetlenné tette, hogy Sveaborgba nagyobb csapatokat szállítson a kormány.

Oriási tűzvész a milánói kiállításon.

Porráégett magyar műkincsek.

Fővárosi tudósítónk jelenti: A milánói kiállításon óriási kár érte a magyar iparművészetet. A magyar iparművészeti pavillonban ismeretlen okból tűz ütött ki és az egész pavillon porrá égett.

Milliót érő műkincsek voltak ott felhalmozva, büszkeségei a magyar iparművészetnek, amelyekkel az egész világot bámulatba ejtették. Műértők osztatlanul, egyhangulag elismerték a magyar iparművészet fölényét a többi nemzetek fölött s ime rövid néhány óra alatt a nemzetek műértői elismeréséből fakadt büszkeségünket felváltja a legszomorubb, a kietlen gyász.

A magyar iparművészet diadala a milánói kiállításon arra az elhatározásra bírta *Darányi* és *Kossuth* minisztereket, hogy a kiállítást személyesen is megtekintsék. S ime most egy végzet s szerencsétlenség eltemeti minden örömminket.

A pusztulás képe megrendítő. A magyar iparművészeti kiállítás főútkára a pusztulás láttára zokogásba tört ki.

Tegnap egy kisebb tüzeset fordult elő a kiállításon, amikor a bankosztály és az olasz díszítő művészet pavillonja gyuladt ki, a tüzés erőteljes és gyors munkája azonban elhárította a nagyobb kárt.

Ma délelőtt azonban újra tűz ütött ki s ennek lett martaléka a magyar iparművészeti pavillon felhalmozott milliókat érő műkincseivel. A magyar pavillonról a tűz átterjedt az olasz pavillonra és azt is elhamvasztotta. *A kár 4 millió líra.*

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket **hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek,** hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Ujabb ivlámpák elhelyezése.** A város öt új ivlámpát állított fel az utcákon és köztereken, az eddigi 50 ivlámpa mellé. Ezekből kettőt Pável-utcára, kettőt a Bémer-térre, míg a Bémer-téren levő ivlámpát áthelyeztetni a Szent László-térre, a Szent László-szobor mögé. Az ötödik ivlámpát Áldás-utcán állítják fel. Különösnek találjuk, hogy az ivlámpát éppen olyan utcákban helyezik el, ahol a csekélyebb forgalom miatt kevésbé van arra szükség, míg exponáltabb központokat sötétben hagynak. Ilyen nagyobb forgalmi hely pl. Sztaroveszky-utcán az a tér, ahol Kálvária- és Korona-utca betorkollik. Itt mindig élénk a forgalom s a nagy lombbal bíró fák nagyon elveszik az ott levő egy-két izzólámpa világát. Első sorban itt volna szükség ivlámpára, nem pedig egyik-másik protekciós utcán.

* **A hadapródok a tengeren.** A nagyváradi m. kir. honvéd hadapródiskola negyedéves növendékei messze idegenben a tengert járják: tanulmányuton vannak. Budapesten és Zágrábon át érkeztek Fiuméba. Alig egy pár kivételével, még nem láttak tengert, amelynek megpillantása még Fiume előtt mély benyomást tett rájuk. Fiumében megtekintették a tengerészeti hadi iskolát, a hajógyárat s a nagyobb ipartelepeket. Innét Triesztbe hajóztak, ahova augusztus 1-én érkeztek meg. Dél előtt a Lloyd arzenált s a többi katonai intézményeket szemléltek meg; délután áthajóztak Miramaréba, az ottani híres kastély megtekintésére. Triesztből Polába folytatják a tanulmányutat, ahol a hadi kikötőt s a hadi erődívenyeket nézik meg. Augusztus 17-re érkeznek haza Nagyváradra.

* **Miskolczy helyettese.** A debreceni közjegyzői kamara tegnap értesítette a megyei árvászeket, hogy Miskolczy Barnabás kir. közjegyzőt augusztus 1—31-ig dr. Miskolczy Pál helyettes közjegyző fogja helyettesíteni.

* **A Szigligeti-Társaság kérelme.** A Szigligeti-Társaság három nyilvános népkönyvtárt létesített és tart fenn Nagyváradon. A várostól eddig 200 korona segélyt kapott az irodalmi társaság. Most beadványt intézett a városhoz, amelyben a segélyösszeget 800 koronára kéri felemelni s kéri a tanácsot, hogy a kérelem teljesítését javasolja a törvényhatóságnak. A kérelem indoklásául felhozza a Társaság elnöksége, hogy a rendelkezésükre álló csekély összeg ma már nem elegendő a legszükségesebb dologi kiadásokra sem s e nélkül a könyvtárakat fenntartani nem lehet. Az államtól évi 1000 korona segélyt kap ugyan a Társaság, azonban ezen összeget csak könyvek vásárlására szabad fordítani. A népkönyvtárakat pedig vezetés nélkül kezelni nem lehet s így személyzeti kiadások is vannak. A három könyvtárnak évi 200—200 korona tiszteletdíjat adnak s a nyomtatványok költsége is felmegy évenként 100—200 koronára. A Társaság anyagi ereje kevés; a vármegye évi 50 korona, 1—2 pénzintézet 25—30 korona segélyt ad, más pénzforrás nincs. Ezért kéri a város segélyének felemelését.

* **A kamarai választások.** A kamarai választásokra már erősebb mozgalom indult meg úgy az iparosok, mint a kereskedők körében. A kereskedők ma, szombaton este 8 órakor a Csarnokban nagyszabású értekezletet tartanak a kereskedelmi beltagok jelölése tárgyában. Hír szerint a kereskedők 6—7 új tagot óhajtanak behozni, míg a kiskereskedők erősen ragaszkodnak ahhoz, hogy négy beltagot közülök válasszanak be. A magántisztviselők szintén mozgolódnak, hogy legalább egy tagot beválasszassanak a magántisztviselők köréből.

* **Rosz iskola.** Az érmihályfalvai főszolgabíró most jelentést tett az alispánnak, hogy az éradonyi iskola oly rozott állapotban van, hogy a tanulók élete nincs biztonságban. Kéri a főszolgabíró az alispánt, hogy az iskola ujonnan leendő felépítéséről gondoskodják. Az iskola felépítését különben kívánja már az is, hogy az igen kicsiny iskola nem képes magába fogadni a folyton szaporodó tanulók számát.

* **Vakok nyilvántartása.** A vakok budapesti orsz. kir. nevelő és tanintézetének igazgatósága az országban élő szerencsétlen vakok nyilvántartása céljából statisztikai adatokat gyűjt. Az igazgatóság számláló lapokat küld Nagyvárad város tanácsához s kéri, hogy azokat a Nagyváradon lakó vakokra vonatkozó adatokkal töltsék ki.

* **Névváltoztatás.** A miniszter sarkadi illetőségű Kohn Gábornak Sarkadira kért névváltoztatását engedélyezte.

* **A gondatlanság áldozata.** Borostelek község határában a Zichy féle birtokon iparvasut bonyolítja le a teherforgalmat. Innen most egy szerencsétlenség hírért jelenti tudósítónk. Az iparvasut egy különálló kocsián aludt Csobán Simon 15 éves mezei munkás gyermek. Az alvó fiút messziről észrevették Tildán Mihály, Mester Demeter és Nyegru Vaszali gazdasági munkások. Megakarva tréfálni a fiút, a dombon álló kocsik közül egyet lekapcsolva a sín páron elbocsájtották. A kocsi folyton növekvő sebességétől nagy erővel ütődött neki a kocsinak, melyen Csobán aludt. Az összeütköző kocsik közül az utóbbi teldőlt és az alvó gyermek a kerekek mellé esett, még pedig oly szerencsétlenül, hogy a kocsi teljes súlyával maga alá temette. A két ember megijedve látta gondatlan tréfájának eredményét, és azonnal a fiuhoz futottak. A szerencsétlen gyermek már ekkor halva volt. Az esetről az ügyészség is szerzett értesülést, melynek alapján a vizsgálat megindítását rendelte el. A vizsgálat vezetésére Szegedy Lajos dr. törvényszéki bíró szállott ki. A két ember ellen gondatlanságból elkövetett emberölés bűncselekménye miatt lett megindítva az eljárás.

* **A kórház csatornája.** Köztudomású, hogy a biharmegyei kórház mintegy két éve külön csatornát építtetett a kórházi szennyvizek levezetésére. A csatorna építését Ince és társa cég készítette. E csatorna elkészítése után a felülvizsgáló vízvezetési és csatornázási szakbizottság több kifogást emelt, mely miatt a vállalkozók óvadékát nem engedték kiutalványozni addig, míg a hiányzó munkák nem lesznek teljesítve. Most e pótlási munkálatok elkészültek és mivel a város is érdekelve van ez ügyben annyiban, hogy a csatorna az általános csatornázáskor a város tulajdonába fog menni, a város értesítette a vízvezetési és csatornázási szakbizottságot, hogy a pótoltrészeket vizsgálja felül E felülvizsgálaton Bihar-megye is képviselteti magát, mivel a csatorna egyelőre az ő tulajdonát képezi. A megejtett felülvizgálat után az óvadékot ki fogják utalványozni a vállalkozóknak.

* **Szerencsétlenség a cséplőgépnél.** A napokban súlyos szerencsétlenség történt Érmihályfalván, a Glück-féle birtokon. Jacskó Sándor 21 éves napszámos a cséplőgépnél volt munkára beosztva. Mikor a gép megindult, a hajtósíj elkapta Jacskó karját és rácsavarva a kerékre, eltörte. A súlyosan sérült embert orvosi ápolás alá vették.

* **A pellagra-betegek nyilvántartása.** Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter közegészségügyi rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz a pellagra-betegek nyilvántartása ügyében. A rendelet, amely Biharvármegyéhez is megérkezett, a legszigorubb eljárást követeli meg, mert a veszedelmes betegség különösen a máléval élő szegényebb néposztálynál már nagyobb arányokban kezd terjedni.

* **Gyermekgyilkos anya.** Nagybárádi tudósítónk egy anya lelketlen cselekedetéről ad hírt. Bulzán Jánosné földművesné palinkát adott, hogy jobban alhassék. A tudatlan anya oly nagy mennyiségű palinkát adott a gyermeknek, hogy az néhány órai borzalmas kínlás után meghalt. Az esetről jelentést tettek a királyi ügyészségnek is, mely vizsgálatot rendelt el az anya ellen.

* **Szociálizmus.** Egy párizsi újság meséli a következő maliciózus és jellemző apróságot. Egy nagyon gazdag szocialista képviselő előkelő nyaralót bérelt a tengerparton. Első dolga az volt, hogy a nyaraló parkját, amely eddig nyitva állt a közönségnek, elzáratta a publikum elől. Persze nagy volt a fölháborodás.

— Ön cselekszik így, — kérdezték tőle, — ön, aki maga is szocialista?

— Hja kérem, — felelte a képviselő, — nyár van, ilyenkor mindenki nyaral, mindenki pihen. Az én elveim is.

* **Járványok.** A napról napra érkező jelentések megyénk egészségügyét nem valami kedvező színekben tüntetik fel. Legutóbbi értesüléseink szerint Szentpéterszeg, Csökmő és Hencida községekben fordult elő fertőző betegség. A járványos betegségekről az illetékes főszolgabírók tegnap jelentést is tettek. Ezek szerint Szentpéterszegen vérhas, Csökmőn has-hagymáz és Hencidán kanyaró járvány lépett fel szórványosan. Mivel a három helyen a legmesszebbmenő óvintézkedéseket tették meg a hatóságok.

* **Nagy a hőség.** Napról-napra növekszik a hőség. Az ember együtt izzad az aszfalttal és a szalmaözegek folyton növekvő táborával. Eddig türt mindenki, de most amikor még az aszfalt is olvad, sztrájkol mindenki még a vízvezeték is. Menekül aki teheti a hűvösre (félreértések elkerülése végett pl. a Pannóniát értjük.) Még csak a rendőrségi épület is megtelek. Azok a deszkágyas szobák hűvösök és vágyik bele minden kiérdemült ember. Ja ezeknek nem telik a nyaralásra és kint meleg van itt pedig ingyen sem izzad. Tyű de meleg van! Zug minden a Sötétágtól le a Körörszig, hol Feldmanné Pankolicssal karöltve mosák, hűtik az embert. Ott azokban a vizes helyeken aztán megered a pletyka és minden asszony egy-egy eleven beszélőgép, aki a Körörs partját tartja a második Párizsnak, hol a pikantériák egész sorozata terem és némelyik el is mond egy-egy részletet és mikor egy gukker jelenik meg a város-háza valamelyik második emeleti aklakán, ijedten rebben szét a tábor, mintha a gukkerrel hallani is lehetne. A jelzett ablakból eltűnik a gukker a Körörs vize meg fehérhabos hullámokkal locsog s simogatva suttozja, hogy most én vagyok az ur.

* **Egy veszett macska garázdálkodása.** Bihar tudósítónk telefonálja, hogy Komolyó pusztán tegnap egy veszett macska nagy garázdálkodást vitt véghez. A macska több egyént megmart, s az állatok közül is igen sokat megmart. A megsebzett egyéneket a Pasteur intézetbe szállították. A megmart háziállatokat pedig lebunkózták. A macska elmenekült s most ismeretlen helyeken garázdálkodik. A közeli helységeket zár alá vette a főszolgabíró.

* **Találtatott.** Bitangásban találtatott 3 drb ló jogos tulajdonosok jelentkezzenek Szőke András r. alkapitánynál, mivel 8 nap után mint gazdátlan jószágok elárvereztetnek. — Találtak továbbá egy erszényt néhány fillér tartalommal. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

TANÜGY.

Vizsgálatok a községi polgári fiiskolában.

Akik a nagyváradai községi polgári fiiskolában az 1906—7. tanév elején javító, pótló-felvételi-, tanterv-különbözeti és magánvizsgálatot akarnak tenni, felhivatnak, hogy eziránti kérvényeiket f. évi augusztus hó 15-ikéig anynyival is inkább adják be az igazgatóságnál (Reáliskola-utca 4. sz.), mert a később érkező folyamodványok, különösen a javítóvizsgálat irántiak, figyelembe nem vehetők.

Nagyvárad, 1906. aug. 3.

Az igazgatóság.

EGYESÜLETEK.

Temetkezési egyesület. A csökmői polgárság mozgalmat indított meg, melynek célja a fennálló temetkezési egyesület alapszabályainak egyes hátrányos pontjait reformálni. E mozgalom intézői most készítették el a módosított alapszabályokat és felsőbb jóváhagyás végett az alispán utján illetékes helyre származtatták.

TÁVIRATOK.

A bjelinai zavargások.

Belgrád, augusztus 3. (Saját tud. táv.) Bjelina bosnyák határközségben a zavargások folytatódnak, de a postai és távirati cenzura miatt a tudósítások róla elmaradtak. A belgrádi lapok elítélik az egész zavargást s okolják Ausztriát, hogy ürügyet keres vele Szerbiával a diplomáciai összeköttetés megszakítására és a Macedoniába való bevonulásra.

Kigyulladt hangszergyár.

Budapest, augusztus 3 (Saját. Tud. Táv.) Ma este a Sternberg féle ismert hangszergyár a Párisi Aruház közelében kigyulladt. A tűz-örség nagy készültséggel kivonult s így sikerült a tüzet hamarosan lokalizálni. A tűz sok népet csődített a helyszínére, hogy a forgalom is elakadt.

Igazságszolgáltatás.

Miniszter és botos ispán.

Amint ismeretes, a nagy port felvert *Jekellalussy-Kovács* ügy most már a bíróságok elé került. A polgári pert a budapesti I—III. kerületi királyi járásbíróóság már e hó 6-án fogja tárgyalni, a bűnvádi feljelentést pedig tegnapelőtt nyújtotta be Kovács György ügyvédje, dr. Csanádi Pál utján a budapesti királyi ügyészséghez.

A feljelentés, állítja hogy Jekellalussy Lajos honvédelmi miniszter ispánnak fogadta fel Kovácsot, aztán július hó 18-án a murkások előtt becsületében megsértette és felszólította, hogy a gazdaságot azonnal hagyja el. Elmondja továbbá a feljelentés, hogy a miniszter parancsára hogyan tartóztatta le csendőr s mint bocsátotta szabadon, mikor a 166 korona 40 fillért nyugta ellenében kifizette. A feljelentés vitatja, hogy a miniszter illetően eljárása a büntető törvénykönyvbe ütközik, amennyiben abból a célból, hogy magának jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, fenyegetéssel és erőszakkal Kovácsot egy állítólagos, de őt nem illető s jogtalan követelés kifizetésére kényszerítette. Ezért ellene, mint budapesti lakos ellen a budapesti kir. ügyésznél a btk. 253. szakaszának

2 pontjába ütköző és ugyanazon szakasz szerint büntetendő zsarolás büntette miatt kéri az eljárás megindítását.

A budapesti királyi ügyészség a feljelentést a Bp. 16. szakasza alapján az illetékes ipolysági kir. ügyészséghez tette át.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Ira: Gorkij Maxim

111.

Ők mindannyian a tünődés emberei, mi mindannyian a munka emberei vagyunk... A mi kulturánknak, azaz a tett szeretetének mintaképe pedig a Volga, ez a folyó, mely itt folyik szemünk előtt. Minden cseppjével a mi becsületünkre dobott szennyet mossa s megdönti azokat a rágalmakat, melyeket ellenünk szórnak. Mig nincs száz éve, uraim, hogy ezen a folyón először indultak el Nagy-Péter csónakjai s ma már száz meg száz gőzhajó uszik rajta... Ki építette őket? Az orosz paraszt tudatlan! Kinek a tulajdonai ezek a hatalmas gőzhajók és bárkák? A mieink! Ki építette őket? Mitl minden a mieink, itt minden a mi agyunk munkája, itt minden azt hirdeti, hogy szeretjük a munkát. Senki sem segített a mi munkánkban. Melyek a legjobb házak a városban? A kereskedők háza. Ki törődik legtöbbet a szegényekkel? Mi a kereskedők. Ki építette a templomokat? Mitl Ki fizet legtöbb adót? A kereskedő. Uraim! Csak mi szeretjük a munkát a munka kedvéért, csak mi szeretjük a rendet és mi szeretjük az életet. S aki egyebet mond rólunk, az ostobaságot mond. A mi tetteinket mindenki látja. Önökben én a munka embereit látom, akik mindent megtettek és mindent meg tudnak tenni, tiszta szívvel; mélységes tisztelettel emelem poharamat s az erős, okos és tette kész orosz kereskedelemre! Növevessze nagyra az Isten, a haza üdvére! Hurrá-a!

Majakin szavait dörgő éljenzés követte. A kereskedők fölgráhtak helyükről s úgy koccintottak Majakinnal.

— Te az Isten kürtje vagy, öreg — mondta az egyik.

— Tudod e, hogy mit mondtál? — kérdezte Kononov. Értsd meg! Ez a nagy horde-rejü dolog!

— Majakin! Engedd meg, hogy megöleljelek!

— Éljen Majakin!

— Zenészek!

— A perzsa induló!

— Nem kell zene, az ördögbe is...

— Uraim! folytatta újra Majakin izgatottságtól remegő hangon. Mi vagyunk ennek az országnak a legértékesebb és legmunkabiróbb eleme s azért vagyunk, mert parasztok vagyunk.

— Igaz! Ugy van!

— Mi ős-oroszok vagyunk s minden, ami tőlünk ered, ős-orosz.

— Igaz!

A kereskedők most körülállták az öreget s szikrázó szemmel néztek rá. Feléje nyújtották poharukat, a villára vertek, csókolták s meghattottan néztek a szemébe. Valaki így szólt:

— A komarinszkáját! A nemzeti táncot!

— É-t is mi csináltuk — mondta Majakin s a folyamra mutatott. Ez mind a mieink! Mi építettük föl az egész életet.

Hirtelen valaki harsány, gunyos hangon szólt közbe:

— Oh? Ti építettétek föl? Ti?

Aztán szörnyő káromkodás hallatszott. Mindenki meghallotta, egy percig csend volt, aztán mindenki a hang irányába tekintett.

— Ki volt az? — kérdezte Kononov.

— Óh! — mondta egy egy másik. Botrány nélkül nem tudunk meglenni!

— Ki mert itt szidni bennünket?

Mindenki izgatott volt, csak Majakin tartotta meg nyugodtságát, sőt ugylátszott, hogy nagyon meg van elégedve. Fölállt, szeméi csillogtak.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Ma folyó hó 4 szombaton este, és holnap vasárnap délelőtt 10-től 1-ig a

Bazár vendéglő

kerthelyiségében

a 37-ik gyalogezred zenekara

hangversenyt rendez.

Kérjük a n. é. közönség eddig iránnyunkban tanusított b. pártfogását.

Tisztelettel

Szauer és Dolgos,

1641.

vendéglősök.

KÖZGAZDASÁG.

Kamarai hírek.

A kereskedelmi m. kir. miniszter urnak 53018.—IV.—1906. sz. leirata folytán van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a nevezett miniszter ur megengedte, miszerint a Biharvármegye területéhez tartozó Élesd községben a f. évi szeptember 20. és 21-re eső országos vásár ez évben kivételesen f. évi szept. 13. és 14-ik napján tartassék meg.

Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a keresk. m. kir. miniszter ur az ipolyság—esztergom—székesfehérvári áll. közut szakaszán Hontvármegyében ujjáépítendő garmvölgyi Garamhid vasfelszerkezeti munkálatinak biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő: 1906. augusztus hó 14. A pályázat közelebbi feltételei a nevezett miniszterium 1. szakosztályában II. Albrecht-ut 1. sz. földszint a rendes hivatalos órákban megszereshetők. Nagyvárad, 1906. júli 31. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: *Huszella Gyula* kir. keresk. k. tanácsos, elnök, dr. *Sarkadi Lajos* titkár.

Kezd szünni a sertésvész. Ez ideig tudósítónk folyton azt jelezték, hogy sertésvész lépett fel. Most egyszerre három helyről nyertünk értesülést, hogy a sertésvész megszünt. Nánhegyes, Hagymádfalva és Bihar-nagybajon községekből kaptuk ez értesüléseket, melyek némi vigasztalást is nyújtanak a gazdakörökben.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Ügyes

lapkihordónő

felvételük a

„TISZÁNTÚL,, kiadóhivatalában

731—1906 tkv. szám

Arverési hirdetmény kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Botó Eduárd nagyvárad lakos végrehajthatónak Buda Péter vizesgyáni lakos végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a nagyvárad kir. törvényszék területén levő:

első sorban a vizesgyáni 159 számú betétben. A I. 9. 12. 13. 14. 15. sorszám alatt felvett, védőtöltés, szántóföldekből és közös legelő járandóságból álló fele részben Buda Péter és fele részben neje Aburdán Mária tulajdonánál bejegyzett jószágtestre 234 korona kikiáltási árban,

másodsorban a vizesgyáni 163 számú betétben A I. 1—2 sorszám alatt ugyancsak nevezettek közös tulajdonánál felvett beltelkes házból és kertből álló jószágtestre 564 korona kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte s annak toganatosítására határnapul 1906 évi augusztus hó 23-ik napjának délelőtti 10. óráját Vizesgyán községhezához kitűzte. Az árverésre kitétt ingatlanok szükség esetén ezen kikiáltási áron alul is el fognak adni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 %-át készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. törvényszéknél mint telekkönyvi hatóságnál és Vizesgyán község előljárási részénél tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1906 évi május hó 27-ik napján.

A kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Kiss András,
kir. tszéki bíró.

Előleges jelentés.

A NEMES katonai helyőrségnek és Nagyvárad város mélyen tisztelt közönségének szives tudomására adom, hogy a közeli napokban **Debrecenből külön vonaton megérkezem**

világszerte ismert zoologiai műlovarda vállalatommal mely áll 30 vagonból, 100 exotikus (déliszi) idomított állatból (oroszlánok, tigrisek, zebra, elefántok, medvek, farkasok, stb.) továbbá — 40 kitűnően idomított fajlóból istálló. Ezekon kívül a legkiválóbb akrobaták, légtornászok, és zokékból álló művészárság. Előadatik az előadásoknak meglepően érdekes ciklusa **a modern állatidomításból, a magas légtornászat, lóidomításból és gymnasztkából SAJÁT VILAMOS VILLÁGITÁS 30 ló-erős villamos dynamóval és saját zenekarral. Bővebbet a napi falragaszok.**

Klugszky Károly,

igazgató, tulajdonos.

Villa

uj, remek kilátással, közvetlen a város alatt, csekély készpénzbefektetéssel örökáron megszereshető. — Cim a kiadóban.

8538—1906 szám.

Pályázati hirdetmény.

A bihardiószezi m. kir. vincellériskolánál Nagyvárad város közönsége által alapított alapítványi helyek között a 1906 tanévre 2 hely üresedésbe jött.

Felhívom ennél fogva mindazokat, akik ezen alapítványi helyet elnyerni óhajtják, miszerint.

1. a 16-ik élet év betöltését igazoló keresztlevéllel.

2. legalább az elemi iskola 4 osztályának jó sikerrel történt bevezését igazoló iskolai bizonyítvánnyal.

3. ép, erős, egészséges, a gyakorlati munkához alkalmas testalkatot és a himlőoltást tanúsító orvosi bizonyítvánnyal.

4. erkölcsi bizonyítvánnyal.

5. A tanuló, illetve pályázó szüleinek vagy gyámjának beleegyezése s az iránti kötelező nyilatkozatával, hogy a tanuló az intézetet év közben nem hagyja el, s végül.

6. szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényüket t. évi augusztus hó 15-ig hozzám annyival is inkább adják be mivel a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vételénél nem fognak.

Megjegyzem, hogy a tanuló illetve pályázó fehér és egyéb ruházattal a belépés előtt magát ellátni köteles.

Ezen ingyenes hely betöltésénél a nagyvárad illetőségűek, a magasabb előképzettségűek, a katonakötelezettségűeknek eleget tett altisztek, különösen a szőlőművesek, kertészek vagy kádárok fiai előnyben részesülnek.

A közelebbi felvételi feltételek a polgármesteri hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad 1906 évi július hó 23-án.

Bordé Ferenc,
polgármester helyettes.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos áruk mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplók,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat, és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Cook & Johnson-féle
amerikai
szabadalmazott
tyukszem-gyűrű
(törv. védve)

az egyetlen gyógyszer, mely azonnal megszünteti a rettenetes tyukszemfájdalmakat és minden megkeményedést biztosan eltávolít.

A világ legjobb szere.

Mindenkinek akit a tyukszem gyötör, melegen ajánlható.

1 drb 20 fillér, 6 drb 1 kor.

Kapható Nagyváradon következő helyeken: Gyógyszertár a Gránát almához Fő utca 235 Gyógyszertár az Arany Kereszthez, Kigyó patika (Bémer-tér.) A Szent-István gyógyszertár. Hankovits-féle csillagvárosi patika. A Szt László gyógyszertárban, Oroszlán gyógyszertár, Gyógyszertár az Arany Sasához és Gyógyszertár az Arany Koronához Fő utca 704.

Kapható ezenkívül az osztrák-magyar birodalom minden gyógyszertárában és drogériában!

Egy főtisztelendő lelkes levele

Wilhelm Ferencz gyógyszerésznek és cs kir. udvari szállítónak Neunkirchen Alsó Ausztria.

Radowesitz, Csehország u. p. Bilin

Ismételtén jó eredménnyel használtam az Ön Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító teáját beteges állapotomban, mint: a máj, lép, szív és gyomor elzsírosodásaival, reumatikus hátgerincz-bántalmaknál, gyenge emésztésnél, vértolulással, agnyomásnál, stb. úgy, hogy ezáltal megtakarítottam magamnak egy fűrdői vagy hidegvizgyógyintézeti kurát, a mihez külföldön sajnos nincsenek is meg az anyagi eszközök, hivatásomból kifolyólag pedig hiányzik a szükséges idő.

Biztosítom arról, hogy a magam részéről csak kellemes kötelességemmé tezem, hogy ezt a kitűnő Wilhelm-féle antiarthritis antireumatikus vértisztító teát minden ilyen bajban szenvedőnek legmelegebben ajánljam, és a hol csak tehetem, föl fogom dícsérni, hogy így Önnek kitűnő találmányáért valamiképpen kimutassam hálámát és hogy a szenvedő emberiséget, a hogyan az Ön oly pompásan gyógyító készítménye meg is érdemli, figyelmessé tegyem erre a gyógyszerközre.

Kitűnő tisztelettel
Vinzenz Johu P., lelkes.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész cs kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszertárakban és drogueriákban.

Telefon 695 Telefon 695.

Eigner Ede és Társa

Kobrak cipők

gyári raktára.

Nagyvárad Bémer-tér.

Csinos jó és elegáns női férfi és gyermek cipő különlegességekben folyton

ujdonságok.

Szives pártfogást kér kiv. tisztelettel

Eigner Ede és Társa.

Vidéki és helybeli telefon 695.

Egy-két jó családból való,

2—3 középiskolát végzett fiu

fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Árverési hirdetmény.

Alulírott közhírré teszem, hogy a város tulajdonát képező Laporta malom bérletére 1096. augusztus hó 30-ik napján d. e. 10. órakor a városház bizottsági termében nyilvános árverést tartok: kikiáltási ár 2840 korona évi bér és a feltételekbe körvonalozott mellék szolgáltatások. — A bérleti idő 1906. évi október hó 1-én veszi kezdetét s tart hat egymást követő évet.

A bánatpénz 710 korona.

Árverelni szóval vagy írásbeli zárt ajánlat útján lehet, árverelő tartoznak a meghatározott bánatpénzt az árverés alkalmával kész pénzben vagy óvadékképes érték papirokban az árverelő küldöttség elnökének kezébe letenni, — illetve zárt ajánlatot tevők azt 1 koronás bélyeggel ellátott zárt ajánlatukhoz csatolni.

Zárt ajánlatok a fent kitett határidőig adhatók be alulírott kezébe.

Árverelőket tett ajánlatuk azonnal, ellenben Nagyvárad városát csakis az árverés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Árverelő annak elismerésével, hogy az árverési feltételeket ösmerik s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják az árverés megkezdése előtt aláírni, illetve zárt ajánlattevők ezen körülményt az ajánlatba világosan kitenni kötelesek. — Az árverési feltételek alulírott hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagyvárad, 1906 évi augusztus hó 2-án.

Komlóssy József,

mint az árverési küldöttség elnöke.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Árveszt a d. érd. izzólámpa körteket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztást igénylő, melyek legolcsóbb áron kaphatók. A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér, honalyos (matt), színes fényképező lámpák és modellezhető izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók nernst-lámpák és osmium-lámpák gyertyánként 15 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók a villamos mű igazgatósága elvállalja.

villamosvilágítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szempálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett. **Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.**

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünket idegenbe, hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményü

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kívánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.